

OSKORRI / MILLADOIRO / AL TALL

L'altra cara d'un recital

Veure actuar Al Tall, Oskorri i Milladoiro, l'un grup darrere l'altre, és un bon espectacle. Però encara pot ser millor veure com es preparen per a eixir a escena. De què parlen, com assagen poc abans de l'actuació.

Vicent Partal

«**P**erò tu has vist això que diu el Levante?»

Vicent Torrent —pantalons curts, ulleres de sol— branda, indignat, el paper, només em veu entrar per la porta. Algun gasetiller ha fet dir a Al Tall qualsevol bestiesa. Segons el rotatiu, el grup ja ha abandonat «el nacionalisme de retrete». El titular no podia ser més desafortunat.

Cau un sol que les cròniques clàssiques definirien com de justícia,

Dalt, a l'esquerra, Milladoiro provant sons, sense públic. A la dreta, actuació d'Oskorri. Baix, alguns membres d'Al Tall assagen als camerinos.

aquest migdia de divendres, al Jardí del Real de València, on els membres d'Al Tall preparen el concert que aquella mateixa nit reunirà els tres grans frups del folk «riproposat» de l'estat: ells, els bascos d'Oskorri i els gallecs de Milladoiro. Com que són de casa, els ha tocat d'ajustar primer l'instrumental. Havien de començar

a les onze, és la una i encara no han acabat de fer-ho.

«És que això dels tècnics ja té barra, sempre fan el que volen», remuga Miquel Gil, amb els pantalons a punt de caure-li («que se m'ha trencat la goma, xe»), mentre pren un pot de beguda i es talla encetant-lo, com cada tres vegades que ho fa.

Sobre l'escenari buit, els instruments ja instal·lats i una colla de persones que ara arregen una teleta de l'escenari, ara encenen un focus, després instal·len els micròfons. La lentitud és èpica, i la calor embafa. Al final, provaran el so amb més pressa que gana, i a dinar que ja és hora.

«Demà pugem els tres grups a tocar al Vendrell, després, hem de baixar a Sagunt i, l'endemà, Miquel se n'ha de tornar a pocs quilòmetres del Vendrell, a Vilanova. En realitat, mai no pares de viatjar amunt-avall i més ara, que actuem més per aquí, pel món, que a casa.»

El sol fa el ple i passa. Sobre els jardins s'estén una espessa calor. Dormen fins els geranis.

¡Que vénen!

Els forasters —que són els de fora— arribaran més tard. Quasi a les set i tots alhora, portant la nuvolada.

Els d'Oskorri arriben, en primera instància, muntats en una estranya furgoneta decorada amb una insòlita E (¿Euskadi?, ¿Espanya?, ¿Europa?). «Redeu, treballeu ja o no?», Natxo de Felipe, el gras percussionista i xerraire de la banda, armat amb una veuarra

de bascó, fa presa als tímids gallecs, que porten ja cinc minuts provant instruments.

A la banda esquerra, Xose Ferreiros passeja en cercles donant a la gaita, la qual comença a atraure curiosos, que s'instal·len en l'herba.

«I quina calor fa», espeta un d'ells, fart que no li funcionen els sintetitzadors. A aquestes hores, amb dos grups preparats ja, l'escenari és un complicat vaivé de cables. Milladoiro —pràcticament tot vestit de curt— comença a fer sonar una melodia de prova i, asseguts en les cadires que acolliran a la nit el públic, aprofitem per a xerrar amb els bascos.

«Estem abrasats de faena.» És la definició exacta i precisa. «Enguany no hem pogut parar ni en l'hivern, i segurament no ho farem fins a l'octubre. I si parem, ens esperen bandes sonores de pel·lícules i dos especials, l'un per a Euskal Telebista i l'altre per a TVE.»

Jan, el tècnic francès d'Oskorri, porta ja una bona estona remugant per la lentitud amb què els gallecs s'han agafat la seua prova de so i murmura, en un castellà indecent, mentre per darrere se sent un crit en èuscar.

És una altra part d'Oskorri, que ve, «com unes gambes», de la platja.

Són les vuit i mitja, i la primera part de l'expedició ja comença a estar nerviosa per la tardança dels restants. El saxo, inquiet, demana si hi ha algú, en els altres grups que toque el seu instrument. N'ha perdut la boqueta i no la troba. Al final, els d'Al Tall en buscaran una: «Tranquil, home, a València hi ha una alta concentració de saxofonistes per metre quadrat.» Els comente que han portat las pluja amb ells. Mentrestant, els gallecs acaben la seua sessió.

Oskorri («El capvespre roig») comença a assajar i la conversa és ara amb els gallecs. Disciplents i assemblearis, es disposen tots plegats a parlar. Abans, hi ha arribat Manolo Miralles i s'ha estat un quart d'hora encaixant mans: «És que en són molts.»

«Nosaltres només descansem el temps que ens és imprescindible. El que passa és que toquem molt pel nord i per Castella, i ací venim molt poc.»

Al Tall se'n va a Mèxic, gravarà amb músics andalusos i coneix moments d'expansió. Oskorri traurà enguany dos discos a Alemanya. ¿Quins projectes té Milladoiro?.

«Tenim alguns negocis en marxa. Potser, per exemple, farem la banda sonora de la pròxima pel·lícula de Gutiérrez Aragón.»

Han dubtat un poc els gallecs abans de dir el nom del director de cinema. Escassos de paraules, un poc hieràtics, la diferència de caràcter entre ells i els altres dos grups és ben palesa. Els gallecs, ja se sap...

«Nosaltres estem en contra del misticisme en això de la música. ¿Que fem música celta? Doncs sí, la nostra música és més semblant a l'escoceca o a la irlandesa que a l'andalusa, no ho negarem. D'aquí a recuperar una civilització, però, hi ha un abisme.»

La nuvolada s'engrandeix i l'hora de tocar davant el públic s'acosta. Oskorri ha acabat el seu assaig entre els aplaudiments d'una primera fila entusiasta de membres i amics d'Al Tall, i cadascú pel seu cantó, a sopar. El porter de l'escenari, un senyor ja entrat en anys, no pren nota de qui se'n va.

A tocar, vinga

I això, no podia ser sinó, provocarà problemes. Amb tots. De primer, no vol deixar passar els d'Oskorri, els quals opten per cantar-li una coral basca destinada a convèncer-lo que

són ells. Els gallecs s'ho prenen, això, pitjor: «Doncs, ja vindran a buscar-nos al parc.» «A mi, m'han dit que no deixes passar a ningú» s'explica, confús, el guardabarreres. Oskorri ja ha començat la seua actuació.

«Bona nit, estem molt contents d'estar ací a València.» S'adrecen, en un català de curset d'estiu molt d'agrair, al públic. Aviat, una senyera i una *ikurriña* (que acabaran firmant els membres del grup a una enardida fan) decoraran l'escenari entre els aplaudiments del públic. Els bascos són rotunds. Cantant i parlant. I el públic ho agraeix.

Entre cançó i cançó, se sent des dels vestidors una gaita que algun membre de Milladoiro es dedica a posar a punt. El tècnic de so riu: «no es cansarà de bufar, no». Miquel Gil, amagat darrere de l'escenari, insulta carinyosament Anton Latxa, que riu. El tècnic francès és ja un manoll de nervis («¡quina poca serietat!»). Després, els recriminarà per beure en l'escenari: «Feu molt mala imatge», els avisa, enèrgic. Els bascos callen. És clar qui mana.

Quan acaben, i després d'un llarg quart d'hora que amenaça pluja entre la impaciència del públic, arriba el torn als gallecs.

Pulcres i mesurats, els membres de Milladoiro comencen a tocar amb la serietat amb què s'inaugura un monument. Una insistent cigala electrònica destorba l'actuació, i Rodrigo Romani no s'està de dir-ho en públic. El tècnic de so s'encrespa: «¡com torne a dir-ho, li talle la llum i au!» Els comentaris del grup no produeixen tampoc plaer precisament entre el públic: parlen d'Espanya, diuen que no se saben ben bé això del català ... o valencià. Un desastre d'informació. I no poden tirar la culpa a la calor.

Perquè no en fa. Més aviat al contrari. Comença a espurnejar, i els llampecs esclaten potents per a goig del públic i pànic dels músics. En un rogle, darrere l'escenari, els d'Oskorri i els d'Al Tall beuen cervesa i *whisky*, en algun cas. Uns militants dels Grups de Defensa de la Llengua assalten els bascos, mentre els components d'Al Tall s'amaguen al camerino per afinar instruments. Els gallecs segueixen, hieràtics, però magnífics. En l'última cançó, Xose Ferreiros, amb la mandolina feta malbé, no sap quin instrument tocar. La gent, per fi, s'ha llançat a ballar i, en aquest instant precís arriba la catàstrofe.

Acabada la darrera cançó —i davant la insistència del públic— Milladoiro intenta fer un bis, i es troba amb la taula de so tancada. La pluja ha començat a caure i els tècnics no se'n refien. El públic, que no sap perquè no actuen, s'enfada mig en broma i algú els increpa en gallec.

És finalment Vicent Torrent qui ho ha d'aclarir abans de començar —després d'una llarga estona— la seua actuació. Això i el titular del *Le-*

vante. Comencen a tocar, i els instruments no funcionen. Desconcert entre els tècnics: «però és que han començat sense avisar». Miquel Castiga la bateria i Manolo i Vicent «donen canya» a les dolçaines. La gent, encara sense amplificació, balla. Balla i no parará de ballar ja fins que acabe l'actuació, prop de les tres de la matinada.

Demà —almenys per als músics— més. □

ANGELES MARCO, REFLEXIONS I CONCEPTES

Els racons d'una escultora

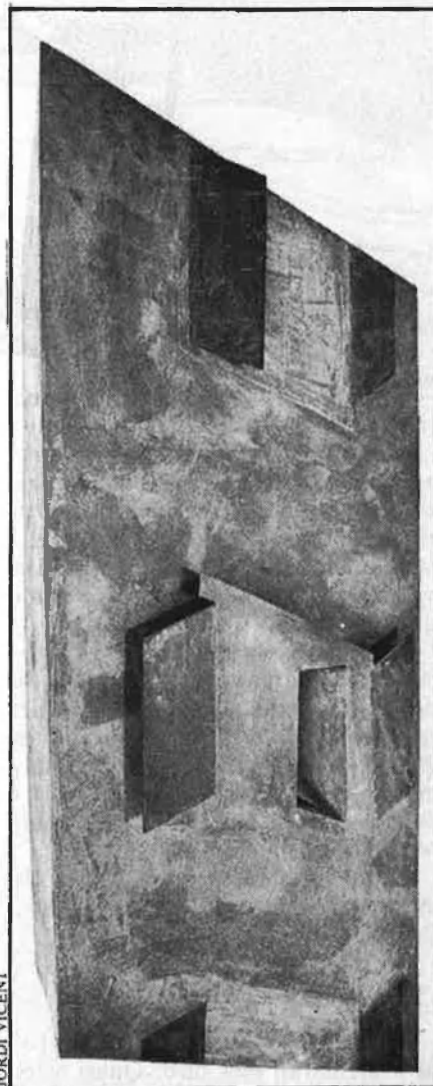
Més enllà del simple joc constructivista, immers dins les tendències conceptuals, amb una tendència a enfosquir els nostres sentits, hi ha el treball, tan destacable, de l'escultora valenciana Angeles Marco

Joan Vicent Aliaga

Quan la vaig cridar per telèfon, per tal d'entrevistar-la, em semblà una mica freda, com indiferent a allò que li deia. Uns dies més tard, dirigint-me al barri del Carme, on viu Angeles Marco (València, 1947), anava pensant en la gelada impressió que n'havia rebut a través de la distància telefònica, i, en arribar-hi, veient-la protegida sota l'ombra de la llinda de la seua casa, se'm confirmà la meua primera opinió.

Però ¿com podia ser aquesta hipòtesi, si encara no la coneixia? Errònia, és clar. Me'n vaig adonar quan començà a parlar, amb una passió tenyida de moderació, del seu món, de les seues escultures.

«Vaig fer ací a València els meus estudis de Belles Arts i, en aquests moments, treballo a la mateixa facultat. Estem ara molt ocupats amb tota aquesta història de tesis doctorals; vull fer la meua amb serietat, i m'està costant moltíssim. Hi ha tant on investigar...»

JORDI VICENT

Podriem dir que Angeles Marco ha estat sempre rodejada de les seues peces de metall, com si l'absència d'aquest contacte fos impossible per tal de trobar-se satisfeta, completa com a persona. Així, xarràrem sobre la seua exposició al Col·legi d'Ar-